

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Leshon ḥakhamim

Mondshain, Zelig Tsevi

Lemberg, 605 = 1866

תורודה ארוק

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9513

קורא הדורות

שאלו ימות עולם

בינו שנות דור ודור

דברים ל"ב

וזה מאור יגזה לבנו בדרכי ה' ובגאווה ובגודל לבב כשור ממוכנו כי נביע
מרחוק ונספר שנים עצרו שני חיי גדולים חקרי לב ענקים צחורה וודע , אשר
מועצי יהודה ילאו , יראו עינינו וישמח לבנו כי נקרא בנספריהם אשר הסאירו
אחריהם זרקה , ואך תהיה תפארתנו תפארת צנים אצות מאוסרים כאלה מוסכילים
כזהר הרקיע בכל חכמה ותקיה , מקוררים ולילים דוברי לחות אשר רוח ה' דבר
צם ומלתו על לשונם . אשרינו ומה עוז חלקנו חס אכחנו כלר מגזע ישרים אשר
לקדושים צארן הנה ואדירי התורה אשר חפלטו צם לור ממונו חלצנו ומקצת צור
נקרנו , בהתיחסנו למספחחנו חכמי ישראל אשר הנה לב העם (עקרים ו"א פ"י)
כראה חנפי חסד נאספו כדיצי עמים עם אלהי יעקב , וינצדו זכרם ה' לצחות
להגדיל תורה ולהאדירה . הן נסתונום על רוחצ לידה ונתפלל על מחשבות יהם כי
דמו ולסוכנו תהגה תהלות אל אלים אשר צחר צאנוס להאליל עליו ומחכמתו והפלה
אחד הישר צאדם אשר קאר רוח לו להיות למופת עמו לעלות צוועלות רמות צתור
אדם המועלה ולסכון מורומים .

ודגה אך ספרי דברי הימים לצית ישראל , יעצרו לפכינו הנבי מרום אשר
צבי עליון כלם , ואם אמרתי אספרה כמו גודל תועלת קריאת ספרים כאלה אשר
נגד זקנינו כבוד יציעו ואם אחיה יקר מועלת דעת איס קורות עמו וחכמו , הן תקלר
היריעה והכיל , כי אם קריאת ספר תולדות וקורות איס אחד לצד עלה צתור האדם
המועלה היא רצ התועלת לאיס אשר חפלו להסלים נפשו בחכמה וצדעת וצכסרון
ולאדם אשר רלונו וחפלו צמוסר לחיות חיי ישרים ולעלות צדרך חיים למועלה
למוסכיל צעת יסתוכן כליותיו לדעת זאת צמה זכה זה את ארחו ומוער לאשר צדרך
ציקה וכל מועגל ישר , כי יסור לראות איך גל המוסכה הלועה על פני התצונה ,
להציט כל כצודה פכיומה , עד נצעו לפכיו מלפומיה ומלחה בקן ירו לתורה ולתעודה
למען יאחו לדיק דרכו לסוור ארחות לרק מוספע ומישרים ישמח למעוע כל מעשי
חקפו ובצורתו ויקחו למופת לאחוז מעסה לרק , יראה מה עסת ויעסה כוונה
להוליא צסקידתו ווכח אל הפועל כחות נפשו המוסכלת למועלות רמות ומדות טובות
כרדומים צחנו , כי מוסכיל על דבר ימלא עוז סומר רלון יסיגהו , וצוזה דרכו
אשר לא יפלט כתיצותיו וצחסך ילך , צחסך סמו יכוסה וימות באין מוסר , כוואמה

החכם : אדם תועה ודרך השכל , צקהל רפאים ינוח , כי כזרע צארץ כן עמונים
 צקרצ איש ולצ עמוק הכשר דעת וחכמה מצטן וולידה . וצאפס יד חרוץ אקר
 כפולח וצוקע צארץ פורה ראש ולענה ישרש עד תלמיח גנה זרועיה , תעלה צלצו יראת
 שמייר וסית . לכן יד חרוץ השדר כל מצימות שוא ועשתנות כסל ומתלמי לצו צכירו לו
 ביר ללדקה למען לא תעשה צאוקים כאקר הנה למצמורי הצלי שוא אשר חקדם
 יעוצו ולורחותיהם עקקים לחיות חיי השלוח . אם כן אמרתי רצ התועלת מקריאת
 חיי איש אחד , על אחת כמה וכמה רצו הטובות אשר תלמחנה לאיש ישראל כי יצא
 דור אצותיו וקדמוניות יחצוק , איך כה"י צני ישראל לגוי , איך לקחם אלהים לחצל
 בחלתו צהפרידו עמו ויעקב צחר לו יה לטבולה ומולכת כהנים , וחצה יתירה נודעת
 לצרותיהם לצרם אלהים ללמדם דצר חק ונשפטו ופקודיו ישרים וגם נשא אותם
 על כנפי נשרים צמדצר גדול וטורח ארץ ליה וטמונה , לא עצר צה איש , וכתן להם
 דגן טמים לטצוע . ובפן הסיע ומולרים נטע צארץ הצני אשר צחר לטכן טמו
 טמה , אחרי אשר גרש גויס צגלל תועבות עשו לקטר למעשי ידי אדם עץ ואצן
 שקולי חלילים לא אלה . ומתורחו כלמוד כי צעת אשר טמרו צרית ה' ועדותיו כי הצא
 חכמה צלצם ודעת לנפסס ינעם אז מצינה טמורס הצוכה כלרם ווכל אקון ופגע .
 אולם צעת הפרו צרית וגצרו פרעות צישראל , אז נתנס אלהים צידי אויביהם
 ומציצ אשר העיקו להם כעגלה המלחה לה עמייר , וצהתכרצ עם וקצו עד ה' אז
 ישראל נטע צה' ומקסיו כי טלח לפניהם ואלחך פניו חכם כוולחך ה' לצאות אשר
 טפתיו טמרו דעת והי' לעמו מצטח עז ומחקה מורס מים הזדוכים אחרי אשר קראו
 בדצות ולדקות הטמיעו קנו אחרי נפלים ועשו חיל . טלס טות לרקס כי טמרו חקי
 אלהים ותורחו כלרו צלצם , ונראה כי אך צחורה וצחכמה חגצר יד העם וצמיטרים
 לאום מלאום יאונץ כדצרי החכם לדקה תרוום גוי . וגם רצ התועלת לאיש יצא
 עד דור אצותיו וישראל ליינים ראטונים וקדמוניות יחצוק עת יתגולל לפניו חיי חכמי דור
 ודור ודורטיו מופעלות מומינים ציני ומגוריהם ועלילות ומלעדי גצר כל חכם צדורו ,
 איך טמרו חרות חקי אלהים ומלותיו , איך אהצו אלהים צכל נפסס וצכל מואדם
 ועלו מוטיעים צהר ה' להוריד עז ומצטחם תורה וחכמה , ואיך ליוו צניהם אחריהם
 לעשות מנפטו ולדקה , ואיך אין די עולה וקרצן אשר לא נדצה לצם להקריצ על
 מוצח אהצת אלהיהם הטיוצו לנפסס והלטעידו לדרך עולם , למנות ימיהם כן ידעו
 להציא לצצ חכמה עאקר ידעו אשר ימי חיינו ומעשים ורעים , לכן החזיקו צאמונתם
 אם גם לרות רצות אפפום דרשו החכמה וון המילר והכחו צרכה אחריהם צספרים
 אולר כל כלי חנדה אשר הנה אור לנתיצתנו וצלעדס כחולמים היינו , ננעל
 כצהמות נדמינו . כאקר הנה גם כן תכלית ספורי התורה הקוראים דורות מראש
 להגיד צנה יזכה גצר את ארחו ואיך ירלחו עושהו , כאקר אמר
 הרצ המורה פ"י לטליטי : דע כל ספור הוא לתועלת הכרחית צחורה אם לאות
 דעת טהוא פנה מפתות התורה או לחיקון ועשה וון המעשים עד טלא יהיה צין
 צני אדם עול וחמס וכן ענין ספור הוצול וספור קדום ועמורה ללמוד מהם ראי

על

על הדעת האמיתי והוא אך פרי ללדיק אף יש אלהים שופעים בארץ וכו' . והרב
ספורני בקפור כוונת התורה זה"ל : והוכוון בחלק הספורי זה הוא להודיע
בנסיון הקדמונים אורח חיים למעלה למוסכיל וזה בהודיע דרכי לדיקי הדורות ופרטי
פעולותם אשר צם ונלאו חן צעיני אל יחצרך לזען ילא אדם בעקבותיהם .
וכראה כי גם גלות החיל הזה אחרי אשר אצדנו ארלנו ועלעלנו טלעלה גבר והלך
ישראל בארלות קטות גולה וקורה אם חורת אלהיו בלבו ופי וולך שמה , אז נתן
אלהים חנו צעיני וולך וקרים ופרח זעה העם זעה עז ותגבה קוונתו בגבהו
צרוז דליותיו , כי עזולו צכיו למודי ה' לעלות בקלם החכמה אשר וולך ארלה וראשו
זוגיע השמיימה ונפתחו לפניהם שערי צינה , אז עלו על גפי זורוני ההלכה לפני
זולכים יתלבו ובעלתם קאלו כאשר ישאל איש בדבר אלהים , ואשרי קוונע להם כי
החכמה העוז לחכם זועטרה שלימים לפני זולכים הנחנו ותרחיצ לו , והגדולים חקרי
לז הן הנה אשר הקים ה' זועת לעת להאיר להעם הזולכים חסיכה ואין נגה , והן
הנה היו זועזו לעומם זושגצם לעתות צלרה כי ה"י כח זהם לעמוד זהיכל זולך
ורזני ארץ לדבר עוז על עיזם ולגולל זועליהם חרפת זוחרפיהם . כי רק איש קוונע
לשון עם ועם וידיו רצו לו לכלכל דצרו זושפטו ואשר ה' אלהים נתן לו לשון למודי
לו יד זקם צצית זבחונות חורי ארץ יושבי על זדין להוליא לאור לדקת עמו .
זהיותו לו לפה ולזולין צריצו ריבו בחכמה הטובה זוכלי קרב . זושקור חיים שכל
צעליו יליל זונות זעטיס להרג , בקום עליהם אדם בחרות אפס צם זיחלו לשון
רזיה נגדם להצאיט ריחם צעיני אדוני הארץ , בקום עליהם אנשי זדון צעלילות
רשע להחנפל ולהחגולל על נקי להרג חנם , אז הנה בחכמתם יוליאו לדקות ישראל
כאור קוונע , זנקדש ה' צם לעיני עומים רצים ועם יעקב נושע זזולוקתו בחכמתם .
והנה חורה לזה לנו זעה היא כח זועטי ה' חגיד לעמו ראשונות השמיימו
וקדמוניות תחזה לנו , את אשר קרה לזון היום אשר צרה אלהים אדם על הארץ
עד נה"י ישראל לגוי זגם ספרי כציאינו אשר יגידו הצלות יספרו קורות אצותינו
זגם הנה בחכמים כלם יספרו הקורות אשר נה"י זוראשית עד נתן אלהים לעמו
נחלת גוים זישצ ישראל ארלו קאן איש תחת גפנו ותאנתו . גם אחרי כפול ארלנו
סנית ציד לר זגלה כצוד זזיעקז וילא זונת לזון כל הדרה כי איש אכלה ארונותם
זצני לזון היקרים הזוקולאים ילא זוננה סצני לפני לר ועדר קיות יעקב כפזר לכל
עבר ופכה , זילכו באשר הלכו עד כנפות הארץ זוגוי אל גוי זזונזלכה אל עם
אחר . אפסו חזי עלזון , חדלו דוצרי לחות חדלו , פסו זעה צתי קדשנו
נהרסו זצית ישראל אשר צבו על זושצתם הלכו אל אדנות נכר , אז תלו על ערצים
כנורותיהם צעת קאלו קוציהם דצרי קיר . זגם אפסו כותצי קורות עם ישראל
חזו זקפרי התלחות עברו עליו . רק זעיר קם זעיר קם קמו אנשי חיל חכמי
לצז זחרתו על לוח צעע צרזל זעופרת אשר קרה לאצותינו , אחרי הפץ ה' אוחס
לארלות זצעמים התצוללו . זואשר לרות האחרונות השתכחו הראשונות החרישו
זלא דצרו זאלמו דבר זוקולר רוח זזועצודה קשה (אזר רצ"ג אף חנו זחצצן את

הנרות אצל וזה נעשה שאם באתו לכחוב אין אלו מקפיקים (שנת י"ב ע"ב) ומשחרב
 צהמ"ק אין לך יום שאין בו קללה) (קועה פ"ט) ואך כלולל צמים אדירים ולועק
 להעומדים ציצטה להליכו ומצולת שטפתהו, הוא לא יספר כל אשר מלאתהו אף
 מועדו קרקוליו צעת ככי נהרות שחקו אצני שפת הכחל ושטפו וצקעו עפר כפות
 דגליו עד גרפו נחל, רק בקולר מלין יקרא לעזרה, לא יבזיר אמרים רק היא
 באחד: הושיעני. כן נשוע קול ענות קול יעקב יסויע כארצ מוארץ קולו
 צעת עזר על נפשו המים הזדונים. אולם צעת הרחיב הי לישראל קונו יחיד
 קגולה אשר יד להם צלשון וכחצו קורות אצותיהם אשר קפרו להם ולא בחדו
 מואצותם, עוד צהיות ישראל בארצו חי אש בצור חיל חכם ויודע לשומת יוסף צן
 מתתיהו הכהן המוכנה יאזעפוס פלאוויאוס מורע חשמונאים והוא גם כל מעיט
 בחכמה ולמד דעת חקי הכהגה המדינה. צהיותו צן עשרים ושש שנה נקע לרומא
 להלדיק נפשות קועי היהודים והכהנים אשר על לא חונק בכפס אקדם נליצ הרומים
 אשר צירושלים להוצילם לרומא אל קיסר נערא. הוא לחם ומלחמות תנופה לפכי הי
 קנא לעמו ולמקדש השם, וצעת כצישת עיר ירושלים הליל רצים צתחכוויו וקפרי
 קודש שציהכל כי ואלא חן לפכי עיטוס, והוא כתצ צלשון יוני שצעה ספרים
 המודצרים ומלחמות היהודים ונעת היותם לעם עד חורצן ירושלים, והקיסר עיטוס
 ענד כצוד לראשו צומכתצ מהלל והליג ספריו צעקד הספרים אשר צרווא, ותחת
 מועטלת הקיסר דאמאליוס אשר אהצו וכצדו כתצ עשרים ספרים, צמו יוספר מקורות
 היהודים ויוס צרא אלהים אדם על הארץ עד זמנו. ספריו נעתקו כמעט צכל לשומת
 איראפא. צשנת תקל"ה ילא לאור העתקה אשכנזית ומספריו היקרים (זהב שצא)
 (ועפה נעתקו ספריו על ידי החכם המלין טולמאן צל"ע)
 אחריו לא הי כוואהו אשר יכתוב זכרון צספר קורות עם ישראל רק ומפורים המה
 צד צצד צספרים טובים ולרוב כתצו רק קדר הדורות להתיחס חכמו ישראל למולדותם
 לצית אצותם. כאשר עשה הרומצ"ס צהקדמותו ליד החזקה והנשכה והראצ"ד
 צדצרי הימים למלכי צית טכי. ולדעת קדר הדורות כתצ התנא ר' יוסי ספר קדר
 עולם. וצספר גם הגדולים מערכת ספרים כותצ יט ארצעה קדר עולם, לתנא
 ר' יוסי, קדר עולם זוטא ליעצן, קדר עולם כללי הש"ס להרומצ"ס וקדר עולם
 דינים לרי שמוחה. וקפר קורא הדורות לרציו יוסף עוב עולם שכתצ קדר תנאים
 ואמוראים. וכן כוואהו תולדות חכמינו וקורות הדורות צספר לונח דוד ציוחסין צטלשלת
 הקצלה קדר הדורות וספר גם הגדולים. וטנים האחרונים הכי כצדדים. על ספר
 קדר הדורות כתצ צעל גם הגדולים: הן הראבו את כחו צתלמוד ועולם צקיאמו
 דכל רז לא חנכ ליה, והרגיל צו יכיר גדולתו כי הצצלי והירושלמי והמדרשים
 כוואן דמונח צביסתייה. וחלק התנאים והאמוראים וצנהילים את הרעיון. וצאנות
 ישתווס הקורא על ידיעת הנוצר הזה והוא כתצ: על צעל טלשלת הקצלה שפכתי
 קוללה להסיר קולת וון הפקולת. וכן מלרף לחכמה ליס"ר כתצ: צעל טלשלת הקצלה
 קלקל חצרו כצצנים עד שהאמת שצתוכו אינו ככרת. וקפר לונח דוד אס כי הלך
 צדרך ישרה צקדר דורות המוכרים צתנ"ך אצל צקדר תנאים ואמוראים הלך צקלרה

נקטו חד צדקה . והחכם צעל היוחסין ישועות חסן הפלח לעשות באסיפת חכמו
 המטכה ואמוראים מהתלמוד . וחזן הספרים המעטים כספר שצטו יהודה וכדומה
 שומדצרים מהמאורעות לעם ישראל כתצו רבים מהחכמים שחיו אחרי הגאונים
 בהקדמות ספריהם התלמות עצרו ראשיהם צעת הלכו כבוסים בגולה , גלות שפאטיען
 וספרדי ופרטוגאל , וככרים הכזירו עולם עליהם , שפכו דמי אלפי אדם והעלו על
 יקוד אש רצוצת אכסים חפי פסע לומען הצלע , אומר אויב ארדוף אשיג לחלק שלל
 ומתורחם ילמדונו איך הקים ה' להם מושיע ורצ והלילס על ידי חכמיהם צהיות
 להם למוליץ להוכיח צר לצס ונקיון כפס . ונראה כי גם השליך ה' אותם אל ארץ
 אחרת ארץ אוכלת יושציה , וקרב העם קרא אש חכם להוליח לאור לדקת עמו .
 ובס לעת כזאת ריוח והללה יעמוד ליהודים על ידי משכילים וציינים צכל חכמה
 ומדע ולסונס לחות מדצרכה , כהרב הלדיק גציר לחזיו נדיצ ושוע השר **משה**
ביאנטיפיארע ה' יאריך ימיו צנעימים , והמליץ לו יד ושס צלסקונת החכם
אדארף קרעמיע נ"י וכסנה צעיר המהוללה ווינא , פאריז ומדצרים עוצ על
 עומס ושלוס לזרעס .

ועוד צה התועלת כי נקרא תולדות חכמינו צספרי דצרי הימים לצית ישראל
 כי נראה איך אצותינו ומקרו למות כפסס לומען קדושת השס ולא נשאו מודתס , גם כי
 י' אויב לארץ כלחם ודומס שפך כומס , אז תחדש צקרביו האהבה העטורה
 לדתנו אשר צדס אצותינו נחתס . כי לא רק צינני התכאים אשר עמדו יון ורועי
 להשכיח תורה , כמו סמולא ירושלמי צרכות פ"ע ר' עקיבא ה"י עומד וכידן לפני
 עורטקרופוס סנחפס על שה"י עוסק צתורה ומלכות יון גזרו שלא יעסקו ישראל
 צתורה וכמולא צמדש כסולד רצי גזרו שלא לומל אז אח צנו , אך גם צדויות
 אחריהם תחת מושלת עומים אשר עור לא נגה עליהם אור החכמה , ועוד לא הלחת
 צהס אהצת אדם כאשר לעת עתה , אז צעת סנלח הדת עוררת ומדכים ושנלחת חנס
 על עומי , רדפו ישראל חרומה צעלילות רשע , כמולא צספר שצטו יהודה צפרטות
 וצאריכות צספרי קורות ישראל החכמים יאסע , גרעץ ודומיהס . נראה כומה קדושים
 וחכמים פסעו לטצח לוארס לומען לא יחללו צרית אלהינו ולצל הפר תורתו .
 הלא צכל לצצנו כחאומן להחזיק צומעו התורה אשר נוחיר רצ הרציו צעצורס
 כאשר שר השירה על הגצהת הספר תורה החכם ריזער צספת אשכנו ונעתקה כומה
 פעומים צספתנו צצבורי עתים החדש להחכם יש"ר , ונקריאת ספורי קורות עומנו
 נראה איך צכל לרתו שלח ה' לפניו ומלחך פניו ויושעו , וקיים צו הצטחתו היקרה אף
 גם זאת צהיותם צארץ אויציהם לא מואסתים ולא בעלתים לכלותם כי אכי ה' אלהיכם
 כאשר דרשו ומגילה פ"א , לא מואסתים ציוני הכסדים שהעומדתי להם דכיל
 וחציריו ולא בעלתים ציוני הונן שהעומדתי ומדכי ואסתר לכלותם
 ציוני היונים שהעומדתי להם שומעון הלדיק ומתתיהו צן יוחנן כהן גדול וחשמונאי
 וצנו להפר צריתיהם אהס ציוני רומיים שהעומדתי להם צית רצי וחסו ידו רות .
 וצראותו תקועת אלהים סתר לנו ומלר ילרנו חולד צנפטינו אהצת אלהים אשר
 כפלגי מים לצ ומלכים צידו , כי הטע לצס לטוצ לו , כי תחת אשר לפניס חרשו

מחשבות

מוחצות להשכיח תורה וישראל ולהפיר דת ונקה, עתה הרחיב ה' לנו וחקקה אחת
 לנו ישראל כללזרחי הארץ לעשות מוקנה וקנין. ודת תורת ונקה יקר בזמן הזה
 וככבד צעיני כל עמי ארץ, ומפיר חק ומשפט ישראל המופריע אותו ונעבוד אלהיו
 עכשו יסא כחטא אלה אשר מלכות המלך אינם עושים, ויטב ישראל עתה בטח
 ושלחן תחת שצט מלכות חסד אשר הוא וכסאו נקיים ועול וחומץ כי יעצר עלינו,
 כי מלכנו הוא כאז רחמן אל כל העמים החוקים כלנו, לכן אהצת מלכנו וקריו אכסי
 חקד אל תסור מומנו לעולמים ונחפלב בצלומם לכונן כסאו עד כלח ולפני שונק ינון
 טס מלכנו וכדרוש שלומנו, כאשר לנו הכציא ירויה: דרשו שלום העיר. וכאשר אמרו
 חז"ל צאצות היו נחפלב בצלומה של מלכות. ונתן שצח והודיה לטס ה' אשר זכר
 אותנו בצפלתנו כי קפו חמו צלחות טכות אפילה צעת כסה ערפל לאומים ורדפו
 צכי עמו חרונה, כתנו לנשיקה יעקב וישראל לצוזים. עתה לא יצוק יעקב ופניו
 עוד לא יחורו צטס יהודי צראותו צניו זרע צירך ה' ונהירים צנולאכת חורש וחוסב
 וצכל חכמה ומדע, כי אפס הנוץ חס רומק מן הארץ והיתה מנוחתנו כצוד תחת שצט
 מיסור מלכות חקד כונן צומשפט כסאו. וחכמו לצצ צנו אשר לפני מלכים יתלצו
 צהס נחכבד לעיני כל ישראל ונגד זקניהס כצוד. והנה נחועלת קריאת קורות
 ישראל עוד זאת אשר כראה כי ה' משבצ לעמו ה' לעמות צלרה, הוא לחס לנו וילא
 צלצאומינו צקוס על אצותינו אדם להכרית את שונם, כי לא כאשר עתה היוים
 הראשונים, עת טכון ישראל תחת מלכות שפאניען ופארטוגאל וספרד אז אין יום
 צלא חקון ופגע, כשל כח אצותינו תחת עול קבלס כי קמו ונשטיני דתנו על
 עם ישראל צעלילות לנען התגולל ולהתנפל עליהם לכלל עקסם, ויענו וידכאו אותם
 חכס. אשר על עת לרה ליעקב הזאת כתצ החכס גרעץ צקפרו דצרי היוים לצית
 ישראל לאמר: אל הפלעים וחצורות פלע ואל נוכות אגרף רשע ואל רפסי רגל
 אשר דכאו תחתם עם ישראל אשר אמרו להם טונאיהם ונכדיהם שחי ונעצורה ואל
 מדורת יקודי עליס ואק אשר נערכו לקדושינו שחמו עוד קשחת צזיון אף וקלף
 צוז הביאונים. ככצה וחדל אישים חצנו עם ישראל עטו עליהם צוקה ויאנחו צכי
 ישראל מפני חמת המליק, עוללי טפוחים כתנו לנרונק כטיע חלות וצכי יעקב המוקולאים
 חצקו אקפתות וכדיצי עמינו נסאו ועל למדם אות קיקלון ודרחון. כל זאת צאתהם
 מאלה אשר ידעו טס ישראל לור מקצת ציר נקרתם, מאלה אשר כצוד צלצס עתותיו
 עצרו ציד ה' הנה ושמו כי נקרא עליו, גדלו ורוממו יחדיו כציאי ואכסי אלהים
 מומעי יהודה ילאו ועל לקדושיהם, שרו וזמרו סיריהם צצית אלהיהם ושאו
 מומעי תורתם עזי וזמרת יה, התפרקו עדי ישראל ועליהם וקראו שונם עליהם
 הקירו מולנפת והריומו העטרה שעטרה אומתו ציוס כלילתה ושמו הכתר על ראשם
 וירשו נחלת החי. כל המחזות האלה מוחנת שפיכת דס נקיים ומראות כלה
 וכחלה צוקה ומצוקה ומצולקה ומצוקת חלכאים צדומס השפוך על כל כותצ קורות
 הדורות לצית ישראל לקסר ולהודיע ולצל לכקותם תחת כנפי העצ העצרה, רק
 להגידה לעס עולם ואל יכחידנה תחת לקונו, וכל זאת לא לנען התמורת חמת

וצדק סוכנו אלה רחמי ה' , על עמנו ככל שנתנו ה' , וידע סוכנו ה' , נכדי

בכדי ההרובים על קדוש השם נגד כיני וכנדי רודפיהם ולהתעורר קלף גואלי הדם
 המוקנאים נקמות דם השפוך חלילה לרדוף צלף את הצן בעון האז ולפקוד חטא
 אבות על בניו , רק כספר כל זאת לנענן להגיד תלמות יעקב וקוראותיו
 ולהשתומם על חוקק גדולת פרשת רכבי ישראל וקדושו , איך כעמוד צדק קמו
 נגד כל ונשטין צדקם ולא נשו כחוט השערה מגבולות גבלו ראשונים , איך יקרו
 צעיניהם חקי אלהים ונשפטיו ואיך אך זה לצדו להם לדקות ועז וצבל לרותיו ישראל
 עוד רד עם אל ועם קדושו כאמון , לצדד כלציה שכן ותלחו צושפטו ידו לא נש
 ונעדות אלהים ותורתו שמר בלבו , וכאציו הראשון יעקב איש חס שר עם אלהים ואנשים
 ויוכל . ואף שטומוהו ורצוהו בעלי חלים טסקי רומי קשת לור ויון ודמו לא יזכר שם
 ישראל עוד , אמרו שטומוהו וישטומוהו צטיט היון . וכאשר יענו עבדו
 וענו אותם , כן החכמה ירדה פלאים ועץ הדעת עמד כאלה צשלכת נוצלה עליה .
 כל כלכי פרחי הוד אשר כראה צארץ עת זרחה שמש רצונו סעדיה גאון , אלפסי ,
 הרמזים , רש"י ונשוררי יה ראצ"ע ר' יהודה הלוי ר"ט צן גצירל וכהנה , כדפו
 נפלו לארץ נורח האולת וכסל רשע כי הפיח צהם ויאחז צליכית ראשם ועד הגפנים
 קומדו נתנו ריח , סצ"צם נקערה נאור נורח כהה ענות כסל ולדקת כצערים נודעת
 אשר הפכו דצרי אלהים חיים צתורות נסצרות אשר התפארו לצא צקוד ה' . הנה
 עושי עלקמאות וצטנות קדושים אשר הולילו מתעלמות שמו שמות צארץ , כי צמקום
 אשר פרחת תורת נשח וניינוני וחכמותו , צמקום יפה פרי זית עלה שמיר וקית
 וסדי החכמה עמדו צתה צמגרטי ערי יהודה , כל ונעיני דעת נסכרו שטמום פלאי
 שם אשר צדו ונלצם נורדי אור , ונהרי החכמה אשר הציעו אליהם בני ישראל ונהרו
 כזהר הרקיע יצאו ודללו ונושליכי צאור חכה ללודר נפשות . והנה צעת הזאת
 כאלמו כל וננעיני ונורות ודוצרי שיר כי צכל עת לרה ליעקב אך הסכה צוער
 ויתנולח חנות נגד חסיה , הצוערים צעם צלחת יצערו וצצער כאש חנותם נגד דורש
 דעת . גם יודעי דת ונציני דין קראו צגרון אל תדרשו חכמה כי השציה כסוכלת
 התורה ותהי אויבתה . ואף הקים ה' צכל דור ודור חכמים ונחוכמים צכל חדרי
 התורה והמדע , נשוררים נעינים אשר זמרת יה צברונם , צכל זאת הנה האירו להעם
 ההולכים חשך אך בצרק הנאיר חשכת לילה עד ארגיעה ואינו . הרמזים ה'
 הראשון אשר עשה שלום צין התורה והחכמה כנולח צסדר הדורות וגם צסם
 הגדולים . הוא ה"י נזרע דוד הנולך ע"ה כך כתב הרב נהר"ר שלמה צן הרשצ"ן
 צקי ונחנות ונלה . ונודצרי הרב ספר יחסין כראה שחי ע"ה שנה . והנה כל חוקק
 גדולת פרשת הרמזים איך כל פערי חדרי התורה והמדע לפניו נפתחים הנה ידוע
 לכל ישראל . והרמזין כתב אליו צאגרתו לרצני לרפת ההוצאה צמלרף לחכמה דף פ"ח :
 הלא שאלתם עוצרי דרך המאריכים לשון המפליגים ונליכה צתהלת הרב הגדול
 צמעלת חקידתו צחוקק אמונתו צעולם ענותותו צגדולת יחוסו צנדצת כיסו צמועסיר
 הנפלאים צנוליו הנוראים צהיותו ציראת אלהיו דצק וחוסק וצתלמודו נושק אזהצ
 דצרי חכמים ונחצקם הם נחמוד עיניו ונחמוד לכפשו עטרות לראשו . מי חכה
 הדיקים

ה' עמו וכו' . והנני מעיד עלי לפני רבותי שמים וארץ שכל ארלות ונלכות תיווך
 קהלות רבות עוסקות בחורה ובמלוה לשמן והיו תזכירין עם הרצ בכל קדיש בחייכון
 וציומיוון וצחיי דרצנא וטהה זר ויימוון אשר האיר עיניהם בחורה והעמידן בקרן
 אורה לצטל מהן גזרות קשות וכבוד המס מישראל כי הי' כטיע חלות ורומס ומעליהם
 עול הגלות הרים ויחלו מעט ומשחא ונלך וטרים (כי חכוסים היו היהודים תחת
 מלכות ישמעאל לעזור דח וטהה) :

והנה האיש הגדול הזה יען חזר ספר המורה אשר מלא דבר תורה ואורה
 של חכמה, קמו עליו הרבנים הקעדרים ונחכות העולם וקראו ונלא אחרי ספרו כמו
 שאמר בספר עם הגדולים : וטודע שילאו עליו עסיקין באחרא דזקוקין . ואני בעניי
 אומר בא וראה תוקף גדולת ומעלת הרמז"ס ומעשיו לש"ס כי בחזור זה הפליא
 לעשות כי איזה ותפלספים יפן שעניניהם יסיתו כי הרמז"ס פליסוף גדול וטיס
 און לדבריו בס' יד החזקה . (וראיתי להגאון מהר"ר יעבץ בספרו ען אבות דף ל'
 שהחליע לומר דלא חיברו הרמז"ס . ואיך יהי זאת שהרי הרמז"ס נח נפטיה בסכת
 ד' אלפים התקס"ב והמזוכה הגדולה שהי' ע"ד המורה כמו שצא
 באגרות הרמז"ס הי' צקוס האלף החמיסי וא"כ עדיין לא עברו שלשים שנה ומפטירת
 הרמז"ס ואין גם אחד שאמר שהמורה אינו מהרמז"ס . גם הרמז"ן באגרתו אשר
 הפליא להגיד שצח הרמז"ס לא עלה על לבו לאמר שהוא וזויף . ועל ספר יד החזקה
 כתב סדר הדורות כי עשר שנים הי' יוסף רבינו וטהה בחדרו ולא ילא מהפתח עד
 סקיימו . וכוספר בסדר הדורות דף פ"א הרמז"ס הי' ידע חכמת הרפואה
 ולסופות הרצה כמו ערבי יוכי וכסדי . ורש"י זל"ל מבצע התנא ר' יוחנן הסנדלר אשר
 דקדק מאוד בלשונו שרמז כוזה חדושים צטינוי ארת קדמוהו צפירושו על מקראי
 קודש ועליו אמרו כל פירוש לרפתה השלך לאשפתח חוץ ונפרטן דתא וצן פורתא ר"ל
 חוץ ורש"י ונפרטן התורה ורצנו יוסף טוב עלם .

והנה בכל תוקף תפארת גדולת הרמז"ס כמלא בספר שלשלת הקבלה וכדומה
 בי אחרי שהי' כתוב פירות ותשצחות על מלכותו קמו אנשי בליעל ציוני הרמז"ן
 ורד"ק ותחת שהי' כתוב על המלכה על הרמז"ס ונצחר האנושי כחצו מוחרס ונין .
 אמנס אח"כ שצו בתשובה ותקנו המלכה כנראשונה . ואחר כן בא ר' יהודה
 אלחריזי המפורר המהולל וכתב על הרמז"ס : יוס עלו כל חכמי הצל אל מעלות
 רמים וגבוהים עלו למרום השכל , אך וטהה עלה אל האלהים . ואם באחי לכתוב
 את כל כבודו ורצ עשרו בחורה וחכמה ואת הטוב אשר עשה לעמוי , אלא מגדר הקלור .
 יקרא נח הקורא בספרי החכם גרעען תולדות חייו וחיי הרמז"ן איך קמו ויימיכים
 ומכדדי הנחמיני , יען הרמז"ן המליח הקבלה ומלא ועד עתה בנחשכים הוסצנו . בית
 ישראל נחלק לשני ומספחות אוהצי הורה וחכמה ואוהצי תורה וקבלה, ועוד עתה
 לאמר על שני הכחות דברי ספר בחינת הדת : גזרה המחלוקת באמתנו מאד
 אנשי זאת הכת יאמרו על הכת האחרת שהם כופרים ומגלים פנים בחורה וישאר
 קולם

קולם אלל ההמון צצהלות עלמות וכת המהפלספים יאמרו על אלה שהם פתאים
 וסכלים ומכני אור התורה ורצתה הסנאה צין אנשי שתי הכחות וכ"ס צין סכלו
 שתי הכחות עד שקצה התורה כמעט לתורות רבות . לכן אל כתמה על החפץ
 אם נראה כי גם עוד עתה אשר כל האומות הולכים לפנים ולא לאחור צחמות
 העולם אם עוד נמלא צנו סונאי החכמות . כי כאשר נקרא קורות הדורות ונדע איך
 רק צלר לעמנו ונקולר רוח ונעצודה קשה טבה צחולת , וכרפא לישראל ונגלה כבוד
 החכמה . ואל עוד יריצ איש ואל יוכח אנוש עם דורטי החכמה כי גדולי חכמונו
 אהצו החכמות אף נרדפים היו ומכני עומס , כאשר כתב החכם ברעעץ צתולדת חי
 החכם הנשורר גצירל שהוכרח להרחיק כדוד ונארלו ומוולדתו להחיש מפלט לו
 מריצי עמו . צפרט צדור דעה הזה עלינו להלל ולקצח לחכמים צחכמות העולם
 אשר יהגו צתורה ה' וצה חפלים כי אלה אשר יאחזו צתורה וגם מחכמה אל ינחו ידם
 כוכתם לשנויים כאשר אמר על חכמי זמנו צעל צחינת הדת , זה"ל : ואיך שיהי ראוי
 לדונם לכף זכות כי נראה שלא היתה כונתם צזה אשר ערצו שני הלמודים התורני
 והעיוני יחד אלא להגדיל החורה ולפארה צעיני החכמים .

והנה אשר אונתי ונתועלת קריאת דברי הימים עוד זאת לצל כאמר כואש
 צקום עלינו אדם ומאנשי צריחנו , אלה שומרי ליון האומרים שוא לכס דורטי חכמות
 העולם כי שאלו דרכיה יתמוכו , צזאת כתחם כי נקרא צספר אשר צכל עת וצכל דור
 היו סונאי דעת . יס אשר ונרוצ אהצתם אל התורה למען לא תנוש מפיהם ולקיים
 והגית צו יומם ולילה ימאנו צחכמות העולם , ויס אשר ראו דורטי החכמות צגדור
 צהתורה ונרוע לצצ , ויחרלו ונשפטם כי החכמה תזיק להתורה , ויס אשר הנה
 ונלמודי התלמוד ונפרטיו . אולם ואשר אחזו התורה ערום צלי ידיעות שאר החכמות
 והקה אחתם אלהים חכמה , לכן כל דבר חכמה ירחיקו , ודיעותם נשצטרו ונאגדות
 אשר יקצלו אחתם כשפטום . הראצ"ד אמר על הרמז"ס : ולמה קרא לזה (שאמר על
 הצורא שיש לו גוף) ויין וכמה גדולים ועוצים ונמנו הלכו צזו המחשבה לפי מה
 שראו צנוקראות ויותר ומה שהוא צדברי האגדות הנשצטות את הדיעות (הלכות
 השוזה פ"ג) והנה אם נראה אשר חכמים גדולים ועוצים ונמנו נרדפים היו
 כל ימי חייהם עקב שקידתם על הטוב והמועיל , וגדולי עמנו כהרמז"ס וכדמות
 העמודים אשר צית ישראל כשען עליהם גם הנה הכו משוט לטון אז יתחם לצנו
 אם ונורדי אור ישינו צנו תהלה .

גם גדולים הועלת ידיעת דברי הימים לצית ישראל צדת ודין כי נדע על
 ידיהם איך צה הקצלה אלינו , כאשר הולך ומונה תועלותיה לכפס עומל עומלה לה
 צתורה וצמלות הרצ צעל שלטלת הקצלה זהו קלור דבריו : ונתועלותיה צמולה להעיה
 קנאת הכופרים להרצות חכמה כי יראה שלטלת גדולי של יוחסי החכמים הנה הצורים
 אשר מועלם אנשי טס ואחריהם צפיהם ירלו סלה ללאת צעקצותם : ונתועלותיה
 צזהרות להודיע ולהודע הצורים שצצרו צאומתינו . ונתועלותיה צהוראה כי צדיעת

קדר קדימות תורת החכמים כדעה נרדפה לפסוק כצחרתי על פי הפרטים צידנו .
 ומחשבותיה צניקים לפרסם ענין הנפלאות שעושה הש"ת בכל יום לישראל .
 ומחשבותיה בקדושת ה' והוא להלביז תקופת הקורא לקרש שם שמים בכל לבבו
 ובכל נפשו ובכל מאורו כאשר עשו שלימים וכן רבים . ומחשבותיה והיא גדולה
 וכלם והוא השתלשלות קבלת תורה שב"פ מאדון הנביאים ליהושע ומנונו לזקנים
 וכן מדור אל דור ומרצ אל התלמיד עד שבא רבינו הקדוש שחבר המשניות ומנונו
 עד רבינו רב אשי שחברו הגמרא ומהם אל עמודי הגולה שחברו פסקים ומהם
 עד דורנו זה . וכן קדר הדורות מושב אחת לחת תועלות ידיעות הדורות מי
 הרב ומי תלמידו ואומר שזה נתיב הישר אשר דרכו קדמונים הרב אלפסי והמורה
 הגדול רמב"ם להצין ולהורות קורא הדורות שאין הלכה כתלמיד נגד רבו ואחרון
 נגד ראשון שלפניו . שנית שנוכל להקשות מדבריו על רבו (עיין שם ההקדמה
 הגדולה המפורשה) וכן בשם הגדולים הראה לדעת כי הכרחי היא צפוסקים לדעת
 המחברים מי קדם בזמן לפני מי לדוגמא הראב"ד ז"ל ומגדולי הפוסקים הנה יש
 שלשה : ראב"ד הזקן , ראב"ד בעל הטבות , ועוד ראב"ד אחר , כמו כן הרשב"א
 ר' שלמה בן אדרת , ר' שמשון בן אברהם . הרא"ש : הרא"ש וטובי"ל , הרא"ש
 מפליזא , הרא"ש מטוליטולא , דרשם ומקשר שם הגדולים שם תולאם . ועל דבר
 קורות עם ישראל צפרנו מעת שריפת בית קדשנו כתבו רבים וכן שלימים החכם
 יהקט , דעסויער . אולם הפליא עלה והגדיל תפיה ביתר שאת החכם המהולל
 דאקטרי גרעין צרעסקוויא אשר אסף בחפניו ידיעות כל הקורות אשר עזרו על
 עם ישראל וכדחי יהודה כאשר הנה שמה בארלות שונות, וגם תולדות גדולי עמנו
 המאורות הגדולים וככזי אור צפני החכמה אשר נפשותם לרורות בלורר החיים
 לאור באור פני וולך עולם , ואשר הנה חיים עורכה כלם כתוצים מנונו ובאלצע
 הרב החכם ש"ר מפראג החכם לוכן וכמוהם ולא על איש אחד לבנו המהולל
 הזאת . ואכזי אשר כל נגמתי בקפרי להראות כי לימוד חכמות העולם זה לא בלבד
 אשר אינו הוא נגד דתנו רק מחוייבים אנחנו ללמד לידע אחדות הצורא ותוארו
 הרמים , ולמען התעורר בקרבנו אהבתו ויראתו להצין חקי אלהים ומשפטיו בלי
 שום סיג הצלי שוא . לכן אורתי אספר כל נחמנינו איך אהבו החכמות למדו
 וקלקלו אותם , לאשר חכמות העולם כחכמות החשבון ההנדסה תקופות ומזלות הנה
 ידיעות הכרחית ללימוד התלמודי כאשר אמר בעל יערת דבש בקפרו ח"צ דף מ"ט :
 כי שצעה נרות המורה שבמקדש הם שצעה חכמות כי ידוע כי חכמה הוא מוכנה
 בשם נר חכמת אדם תאיר פניו ושצעה נרות הם חכמת חילוכים וכן מערבי היא
 חכמת תורתנו הקדושה , שכינה צמערב וכל החכמות משתלשלות ומתורתנו ומשם
 מוקרם ושם יסובו כי כלם הם נערות המפרתות את המלכה כו"ש הרמב"ם שם
 לרקחות ולעצמות וכלם לריכים לתורתנו . כאשר הארכתי בזה וחברתי קפר מיוחד
 כי כל החכמות הם פרפראות ולורך לתורתנו כאשר חכמת גימטריא ואלגברא לריך
 מאד למדידת עגלה ערופה ומדידת ערי לויס ומקלט ותחומי ערים . חכמת המשקלות

שהוא חכמת ויחאכיקי לריך לז"ד לרקרק להצין צמאזכי לרק ועול , חכמת הראי
 שהוא אפטיק לריך ז"ד הגדול לצרר זיפי מראות מוקנות מורים פרלופים ומוקים
 כפלאים ומי שאינו בקי יאמר כי רוח זרה צחוך המראה . חכמת התכונה היא
 חכמת ישראל סוד עיצור לדעת מהלך תקופות ומזלות ולקדש חדשים , חכמת
 הטבע אשר נכלל בו חכמת הרפואה בכלל לריכה מאד לחכמת התורה להצחין כאשר
 יכה איש רעהו אם יש בו כדי להמית . חכמת למחים ומחלצים כונה גדול כח
 החכמים בזה צעמן כלאים . חכמת אלקיימיא חכמת הליוור , וחכמת המוזיקא אין
 לדבר כי היא חכמת השיר , וכמו כן חכמת צעלי כיווסים שהיא נשפט הכולל וסוה
 לכל נפש הכל לריכין ז"ד לידע להצחין צין נשפט אלהים ומשפט בני אדם . חבל
 אמרו שאין רה"ק שורה אלא על מי שכבר קנה חכמה ומוסכלות בחכמות ובחקירות
 וכו' . והנה כאשר נשכיל צעין פקוחה צס"ס ובמדרשים נראה כי חכמי הס"ס
 היו בקיאים בכל החכמות והאצו אותם ואת דורשיהם כנראה מדברייהם היודע לחשוב
 בתקופות ומזלות ואינו מושב , עליו כאמר את פועל ה' לא יראו (שצת דף ע"ה)
 תקנו בדכה לרואה חכם בחכמות העולם . שמואל ירחמי שצח עלמו כהירין לי שצילי
 דרקיע . וספרו באבות דר"נ שהלכו ארבעה חכמי הס"ס לקבל פגי פילוסוף חזירים
 ואמרו האומר דבר חכמי אפילו באומות העולם נקרא חכם (וגילה פ"ח) ובנתיבות
 עולם נתיב התורה פי"ז : ומנה שאמרו הרואה חכם באומות העולם יצרך צרוך
 שכתן וחכמתו נראה שיש ללמוד חכמות האומות כי למה לא ילמדון שהן מן הש"ת
 שאלו יתב חכמתו לחכמין . וח"ה בהקדמתו : והחכמי מתחלקת לשלשה חלקים
 החלק הראשון חכמת הילרי והוא חכמת טבעי הגופות ומוקריהן והחלק השני
 הוא חכמת השמוש והוא חכמת המכין והשעורים וחכמת הכצצים וחכמת הגון
 והחלק השלישי חכמת האלהית והוא דעת האל י"ת ודעת תורתו ושאר המוסכלות
 וכאישים הרוחניים , וכל חלקי החכמה לפי מחלוקת עניינית הנה שערס פתחם
 הצורה ית' למדברים להשיג מהם התורה והעולם . ואמרו צמסכה תקופות וגימטריאות
 פרפראות לחכמה (אבות פ"ד) אמר סס תוסיו"ט ומלאתי להמגיד בריש פ"ח מהלכות
 גניזה שפירש תקופות שהיא חכמת החשבון וגימטריאות חכמת השעור פרפראות
 לחכמה פירש לחכמת התכונה הקרויה חכמה ובינה . וחכמי הס"ס קראו
 לפילוסופיה עיול צפרדס כמו שהוכחתי צמאמרי התורה והחכמה , כאמור חגיגה
 ארבעה נכנסו לפרדס . ואמרו וגיילה פ"ג הרצה לפו לדרוש צמרכבה ולא ראו אותה
 תינייהם , וחגיגה פ"ז מדפתח ר' אליעזר בן ערך לדרוש צמעסה מרכבה , וסס ארבע
 נכנסו לפרדס אמר המהרש"א עיין פירש"י ותוספת ופירש צערוך כונה פרדס
 צענין ג"ע שהיא גניזה ללדיקים כך אותו מוקם הוא צערצות . ובס' יסן מלאתי וז"ל
 נכנסו לפרדס החכמי והיא חכמת אלהית . וכן המוצ"ס הלכות יקודי התורה פרק
 ד' וענין ארבעה פרקים אלו (היינו שצארבעה פרקים דיצר וחכמות הטבע וחכמת
 אלהית) שצמוט מלות אלו (פירש בסף נשכה חמש המלות לידע שיש אלוה ולייחדו
 ולאהצו וליראה מפניו ולשמור מלותיו) הם שהחכמים קוראים אותו פרדס כמו

שיהיה שם זה , סמלים וזהו חזונו סיוחה סוף וצמי דמחה שאלו

שאלו חרצנה ככסו לפרדס ואומר כסף משנה ונקרא זה הענין פרדס בטביל צי
 ענינים א' כמו שהפרדס יש צו ויני מעדנים תאוה לעינים ונחמדים למראה ועינות
 מים חיים שהם משוחחים לצ' ומרחיצים הנפש כך חלו העינים וכו' . ואע"פ שבדולי
 ישראל היו, וחכמים גדולים היו לא כלם הי' זהם כח לידע ולהשיג כל הדברים על
 צדין . ואומר אני שאין ראוי לעייל בפרדס אלא מי שנתמלא כרסו לחם ובשר ,
 ולחם ובשר לידע האקור והמותר והיותר משאר הנולות שהרי אמרו חכמים דבר
 גדול מעשה מרכזה ודבר קטן הווייה דאצ"י ורצא אעפ"כ ראויין הן להקדימן שהן
 מיישצין דעתו של אדם תחילה וכו' . צקובה אמרו על ר' יוחנן צן זכאי שלא
 הניח דבר גדול ודבר קטן . דבר גדול מעשה מרכזה ודבר קטן הווייה דאצ"י ורצא
 אומר הכסף משנה שהרי הדרוש של מעשה מרכזה הוא הצורה יתעלה צין לדעת
 חכמי הקבלה וצין לדעת חכמי המחקר . והמורה בפתיחתו כתב וכבר צארנו וזכרנו
 זהם שמועסה צראשית היא חכמה הטבע ומעשה מרכזה שהוא חכמת אלהים .
 והרש"א ז"ל אחר שהגידו לו שפילוסופי זמני יזיקו בלימוד הפילוסופיה לדת תורת
 משה , כתב : אוי להם לצדיות מעלצונה של תורה כי רחקו מעליה הקירו המלכפת
 והרימו העטרה איש מקטרתו צידו וישימו קטורה לפני צני יון וקטורה . לא הכירו
 פנים צושפט אלל הצכירה ולפני העטירה נחנו ונשפט הצכורה וכו' וגזרנו וקבלנו
 עלינו ועל זרענו ועל הנלוים עלינו לצל ילמוד איש בסקרי היונים אשר חצרו בחכמו
 הטבע וחכמת האלהים והיום ועד חמשים שנה עד היותו צן חוש ועשרים שנה .
 ואחרי אשר כתב אליו המליץ הצדרשי תועלת הפילוסופיא באמונה , כאמרו שם
 מהועלת הפילוסופיא צטול מה שהאמינותו קלת הקדמונים והיא דעת אמרו צו שהנפש
 תתגבל ויגוף אל גוף (אשר הגאון סעד"י צסי אמונות מאמר ז' פ"ו ג"כ . ונחיש האמונה
 הזאה וכן העקרים) (מ"ד פכ"ע) וכן האמונה צכשוף סכת צ שוציא להקרת הצטוחן צאל
 ית' , קצל הרש"א דצרי צחוף השוצותיו ונענע לו ראשו . כמו סכת צעל
 תולדות אדם : והנה אין גם אחד צכל המשכילים שלא יספוע שצרי החכם הזה
 מלאו הן צעיני רצינו שלמה צר אדרת כי החכם הזה הרצה להפליר שאם יש סגבה
 דצדריו שיפקה רצינו את עיניו כי מפיו הוא חי ואלו מלא רצינו עול דצדריו היה
 מודיע לו ולכל צית ישראל ראו כי רעה נגד פניכם צוכתצ האיך הזה . אולם רצינו
 החריש ולא ענה דצר על זה , היא כדמות ראייה גדולה סנתקצל צרטון דצרי עכ"ל . גם
 הצאים אחריו , הרש"א כתב צהשוצה כלל כ"ה ואף שלא ידעתי ונחכמה חילוכית שלכם צרוך
 רחמאל דצ"צין וינה : כונחם היתה לצ"ש מאהצתם את התורה , ומדאגה דצד פן יצוא
 העם לידי כפירה צהשענם עכ צינחם . כאשר אומר הכותב ומכת מגילה פ"א דצד דצרי
 העקרים שמוכה העקרים מדהנו מה זה עקר ושרש אומר : ואני צהווי לא הלכתי
 צגדולות , ואין לורך לחקור אם הוא עקר ושרש . והנה הוא כאשר הצחתי שחכמינו לא
 אקרו לימוד החכמות כאשר אומר צעל מנרת המאור : אמרו חכמינו מנעו צניכם מן
 ההגיון ולא אמרו מנעו עלמיתם שלא מנעו רצותינו לצוס אדם מלידע צכל החכמו
 שהיו צעיניהם דצר גדול ואשר נמלא קוטה פ"ט ושלא ילמוד אדם את צנו יוכית
 פירש צרטורה חכמות יוכית והם רמזים וחדות שהיו להיונים , לא היה מכירים

בהם אלא הרגילים בהם , ואמרת דעתי קו הנקראת מיטהאלאביע . וכן בעירובין
 דף נו"ט פרק"י חכמת יוכית לטון חכמה שמדברין בו בני פלטרין ואין שאר העם
 מכירים בו . והנה נראה עין צעין אם נקרא חיי חכמינו כי הם אהבו החכמות
 וכל דור ודור קמו גדולים חקרי לב לקשר התורה והפילוסופיה בקשר אהבה כאשר
 כתב בספר מיוחד החכם דאקטר בער דרעזדען ז"ל קורות הפילוסופיה באומנתו
 ואשר לבו לפון מהסכל על כן לא ירומם עושהו וישנה החכמה . כאשר עתה
 בזמנינו ראיתי צבית ישראל סערוריה סירצו את דורשי החכמה ויכנו אותם
 אפיקורסים לכן ירחיקו אותם מהסתפח בנחלת ה' כאשר ראיתי רבים עם ילדי
 ככרים יספיקו אם יראו כי שוואים הם יען ילמדו ספרי הרמזים והצ"ע וכדומה
 אשר בלדק שאל הדרשי באגרתו להרשב"א , ואיך יקרא מי שיאמין בדעות היקרות של
 הרמזים ויין ואפיקורס . וזאת היתה להם מאשר נעלם מאתם קורות ישראל ואיך היה
 צנו חכמים גדולים אשר התאמלו בכל עז לעשות שלום בין התורה והפילוסופיה בהראותם
 כי הנה שניהם נחוכים מאת ה' החוכן לאדם דעת . הן אמת כי לא כל הרולה ליעול את
 השם יצא ויעול ואין סכל כל אדם מוכשר לחכמות הרמות , כאמרו ראמות ובגיש לכסיל
 חכמות . לכן אמרו ציורי דעה הלכות ח"ת הפסק דין צמס הריצ"ש ותלמידי הרשב"א
 שרלו לחזק התורה בצביל שראו שהדורות הולכים ומתמעטי ודלים וכל איש איך לצלע כל
 מנצחו : ואין לאדם ללמוד כ"א מקרא ונשנה ובמרא והפוסקים המנשכים אחריהם
 וצוה יקנה העוה"ז והעוה"צ חבל לא בלימוד שאר החכמות (ריצ"ש ס' מ"ה ותלמידי
 רשב"א) ונ"מ נותר ללמוד באקראי בשאר החכמות ובלבד שלא יהיה ספרי מינים
 וזהו נקרא צפי החכמים עיול בפרדס . וכתב הש"ך ולפענ"ד פרדס הכו' ר"ל
 חכמת הטבעיות . והנה כאשר נחקר בקדמוניות ונבוא עד דור אבותינו הקדושים
 בראה כי אהבו החכמות . ר' יהודה הלוי אשר חזר ספר הכוזרי כתב עליו קדר הדורות
 דף ע"ט ר' יהודה הלוי חכם מופלג בכל חכמות והוא היה מפורר ומלץ נעים
 סירי הרבה . ועל ספר הכוזרי כתב מאור עינים פל"ו שהוא מלא ברכת ה' בדיעו
 אמוניות אשר כל יהודי כאמן בצריתו יאות לו ללמוד ואזהרה השמר פן תעזב את הלוי
 והחכם התורני רש"י ז"ל אשר שמו היה ר' שלמה ירחי צר ילחק מעריות
 לרפתי חי ס"ד שנה וכתב בספר יקוד עולם פרק"י היה
 מוכנה פרטנדהא ר"ל מפרש הדת ונראה צושנה המקבל שדה מחברו פרק"י
 ה"י חכם בחוכי . ובס' שפתי יטנים סוף אות ר' כתב פרק"י ה"י חכם ברפואה
 דראה ספר רפואות שלו כ"י . ובסדר הדורות דף ע"ו ר' ילחק ככר ר' שמואל כגיד
 ה"י פייטן גדול וידע חכמות יוכית ובספר הדורות להחכם גרעטן רבים היו גדולי
 ארץ אשר על שרשי החכמה התחקו תולאם שמה בספריו איש על דגלו העומד
 לכס . וגם למדו לטוות שומת כי גם הסנהדרין מלוויים ה"י לשמוע שבעים לשון .
 ואמרו חז"ל ירושלמי מגילה פ"א ארבעה לטוות נאים שיסתמו צהן העולם ואלו
 הן : לעז לזמר , רומי לקרב סורסי לאילי"א (לקינה) עצרי לדור , בשלשלת הקבלה
 כתב על ר' עקיבא בן יוסף והי יודע ע' לשון . כנראה ברש"י פ"ק דסנהדרין
 (ובוס' שבת פ' צוה אשה קר' עקיבא עשה משתה בנשואי צנו ועל כל כוס וכוס

שהציח ה"י אומר חמורא וחיי לפוס רצנן וחלמידיהן . הנרא' שאמר כן מפני שלא
 כצרה יין אלל לנחם אצילים ע"כ אור חמורא לת"ח צצית המנחה ולא צצית אלל
 לכן אומרים לחיים לטהות צצית שמוחה לחיים ולא צצית אלל . ר' שמואל ירחיבאי
 וזרע עלי רופא לרצונו הקדוש כנרא' צצ"ו פ"א וכתב צספר שלטלת הקבל' שהי'
 חכס צתיר' וצחכונה יוכית . רצונו קעד"י גלון שהי' וזרע ר' חניכא בן דוקא .
 ר' שלמה בן גבירל הי' צין הרצנים אחרי הגלונים וכתבו עליו ר' שלמה בן גבירל
 הי' חכס גדול מדקדק ונשורר נפלא וחכס בלשון יוכי . ר' יהוד' הלוי משורר גדול
 בן כ' שנה הלך לארץ ישראל כנרא' צפיעיו . וקבלתי וזקן כן מוספר בעל שלטלת הקבלה
 שצהגיעו לירושלים קרע את בגדיו והלך בקרקוליו על הארץ לקיים וזה שנאמר כי
 רבו עבדיך את אצניה . והי' אומר הקנה שחצר ליון הלל תשללי , וישמעאל אי'
 לצט קכאה עליו והלך אליו צסוקו וירמסו . אחר הרד"ק הי' הסר דון שלמה
 בן דון יוסף . והי' איש חכס גבור ונלחמו ופילוסוף גדול ושימושו מלך פארטובגל
 לראש על כל חילו מהפרטים ורוכצי קוסים . החכס ר' יוסף אצולעפיע והחכס ר'
 מאיר אצולעפיע הסר דון ילחק אצרצכ"ל והחכס ר' נוסה כרצוני הרלצ"ג והר"ר ילחק
 ערומעל וכהנה ידעו לטויות וחכמות . והחכס יס"ר וקכדיה צוכתצ אחוז כתב : וללמוד
 לטויות יכלה ילדותו ושחרותו ואז יהי צקי צבעה לטויות יהי וינו כאה להנהגה
 ואדנות : וצספר נתיבות עולם על הסוף קי"י כ' כתב : וזה הוא זה לאסור לי המודצרים
 ושלל לדבר רק בלשון הקודש וזה מן התנוה שהרי התורה נחפרטי צצעים לטון .
 והרצ ר' יהודה הלוי , רצנו צחיי החסיד . והרמז"ס כתבו ספריהם בלשון ערבי . ועיי'
 לטויות האומות כצין וולות לוועזות הצלות צמודרשים ואגדות גם צרטי וצפירוש
 המנחה לר"ע מצרטורה אשר העתיקם לטפת אטכנו חכס זוננו : וכוולל שקלים
 פ"ג יוכית כתב צהן אלפא ציתא גמולא אור הרצ צרטורה יוכית כתוב עליהן היר
 רגילים ציוכית ונסים דכתיב יפת אלהים ליפת ויטכן צאהלי טס . יפית
 טל יפת יטכן צאהלי טס . ואין לך לטון יפה צצני יפת כנו לטון יון . ואמרו
 מבילה פ"א : צדקו ולא יכולה התורה להתרגס רק יוכית . וציערת דצט ח"א דף
 י"ז וצזה טצין מה דהי' ציוני חלמי טציקט להעתיק לו התור' יוכית ג' יוים חטך
 דהא צכניקט ישראל לארץ כתבו כל תורה על אצנים צאר היעצ צע' לטון לונען
 ישמעו אומות וילמדו ואמרו דלכך נענשו ונגזרו לטריפת סיד הוילל ולא לונדו כונצור
 צפרק אלו כאורין אונס יטוב הקוטיא זו הוא כך דודאי תורת ה' תנויו וכתבת
 להעתיקה צכל לטון דהיינו כטסווא נעחקת כדין וכתת וכטסווא נעחקת צזיוף וצטעות
 זו היא איסור גמור . וזה טהי' חוטך ג' יוים טהי' קטה להס להעתיק התור' לצל
 יהי' ח"ו דבר כוזב . ווכ"ט צזוננו אשר צעו"ה אין חתנו יודע עד מה ואפילו
 פירוש פקוק אחד על צוריה אין צידס . הנה נראה מודצרי הרצ ר' יוכתן וכאשר
 נראה דצרי הרמז"ס על המנחה קייג לחכמה טתיקה טאין טוס איסור צלימוד לטויות
 ואדרבה החיוב על כל איש ללעז וקראי קודט צכל לטון טטווע , צפרט צדור דעה
 בדורנו אשר נעחקה התורה ונחכמו ישראל צאר היעצ , וצלעדי העתקתם כוטט חטך

החייב

החיוצ על כל איש ישראל ללמוד חכ"ך עם ציבוריהם והעתקותיהם אשר הנה ע"פ חקי חכמות הלשון והדקדוק . גם נתחברו הרבה ספרי מוסר צקפת אשכנז ואמר יערת דצט ח"א דף ו"ד : והעיקר ללמוד כל אדם הן ת"ח הן ע"ה איש ואשה דף א' בכל יום ונספרי מוסר כל אדם לפי ענינו , של"ה או שאר ספרי מוסר . וכן מה שהיא צלשון אשכנז כי הרבה ספרים צל"ה איש איש בהם מוסר גדול למאוד אשרי אדם ההוגה בהן וזה יהי לאדם מנוח לחומה צלורה שלא יכרהו מלך זקן וכסיל כי תחזולותיו רבות. והנעדר מידיעת לטובות לועזות לא ידע הדקדוק וההגיון ע"ד השלמות וכודע לכל מושכיל הכרח ידיעת הדקדוק וההגיון להצנת התורה וספרי חכמינו חוץ פרש"י רצ"ה וכדומה כאשר שר הרד"ק : אשר למד ותורה לו לקנין ולא למד יסוד דקדוק ולא צן כחורט אשר ינהג סורים וידו מוצלי מלמד ודרבן . צלי הגיון לא יצין הקורא הספרים המדברים ברומו של עולם . כמורה , כוזרי , חו"ה וכו' . ובספר המלות להרמז"ס כמלא צטרט הסמיכי הרבה מחכמות ההגיון מומר שמה על מלות ז' "אלא על כד חקרן המלרף" לא יוצו דבריו צלי חכמות הגיון וכן לא יוצו רוב דברי חס"י י"ע צלי ידיעת הדקדוק . כגון תרומות פ"ע מוסכה ה' צד"ה לגנה . טציעית פ"ג צד"ה שלט מורציות , פסחים פ"ה וטס פ"ג צד"ה אלו עוצרין . אצות פ"צ צ"ה צור קיד וטס על המוסכה דרך יטרה . ומוטכת עטרה דברים כצראו צד"ה פי הארץ . וצצא קומא מוטכת ארבעה אצות צד"ה כזקים לשון הר"ן כל כזקים . צ"מ פ"צ מוסכה ע"ו אצירתו ואצירת אציו צד"ה של רצו קודמות . מוסכת קנים פ"א צד"ה קנים . וכדומה הרבה . הנה הראת לדעת קורא נעים גדול תועלת ידיעת קורות עם ישראל צרת ודין ואיך אך צלימוד לטובות וחכמות טס ישראל לתפארת צעיני העמים ואיך כל חכמינו צדורות עצרו אהצו החכמות ודרקו אותם . וצומאמרים הצאים כרדפה לדעת תעודת האדם צתצל ומתורת ה' ללמד כי אך צה ועס החכמה יחד יסיג האדם האוסר האמיתי צזה וצצא והחכמה תחי' צעליה .

העולם והאדם

כי אראה שמים מעשי אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעשרהו (תהלים ט)

כי נטא אל טמים עיכינו , כראה טחקים כי רמו , קוי מרחקס ומרחצס אין חקר , וכדע אלוה טס לטנוט איהל צהס . צוראיהארץ ולאליה . עוסה עט כקיל וכימה . הירח וככצי אור ומזרות אין מוספר עם גדודי אלפי טלאן , הור

חוב שנים יחלך , רוכזי ערבות יה שמו לפניו רבזה הארץ , הודו על ארץ ושנים
 לזא הסנים לו משתחווים בהדרת קודש צרן יחד ככזי צוקר ויריעו כזי אלהים
 מתהלתו ונלאה הארץ ושני שנים - ואל ארץ כזיע גיא ההריגה עמוק הכזי ארץ אוכלי
 יושביו , עליה צן אדם יליר אשה קרוץ ומחומר , יתוש כזזה חלוש הילורים , כמחורו נח מחו
 עליו , ולא נוכל להתאפק לחוס ולחמול על חלקותו , הוא רודה בכל , ויר כל
 צו , הוא יסור על חיתו טדה ובהמות מדבר כורא , יקרא להם חיתו ארץ קרצו
 אחיו , וילודם צרפתו אשר עומן , וכנף רכנים אשר תחת כל השנים קורא להם רדו
 ופתחום אחריו ינהרו להציאם בכלוב , על שחל ופתן ידרך ירום , ועל חור פתן ירו
 הדה כצון לחם , וגם קל הוא על פני וים צעצרו עם לי אדיר לקלות הארץ , הן
 יסליך צנים חבה יפרט וממרתו צמולה איה חיות קטנות עם גדולות , יגרם צחרמו
 ויאקפס צמחרתו , ילכד צחרמו ליתן זה לשחק צו , כל הוסת תחת רגליו מושל
 בכל שכיות חמדת חבל , כצעו לפניו ונלפניה עד חכלית אור עם חשך ירד , עד
 מעלמות יוליח אור . ויתן לכסף מולא , ומקיס לזה צ יקו , יחשוב ומקום ספיר
 חצניה , ועפרות זהב לו לנלא ציתו עוז , וכל חכלית הוא חוקר , יסיס צנים
 עזים כחיה ומדבר לאגם וים כל הר יספל וכל גיא יכסא לפניו , יסיס ומקשים
 למישור , יאחו בהרים ויהפכס ויחליף צקעות לגצעות , כלצוש יחליפס , צארץ ליה
 יכונן עיר מושב , ויחשוף יערות לו , כצוד אומר כלו , ולו לצדו נחמה הארץ , כאשר
 אומר ונכעים זמירות ישראל :

השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו)

והמריץ צראותו גדולתו אור : הן האדם הלז היה צחצל כאחר מלצא
 מרום צמרום , לצצו ונכי ים רחצו גדותיו , יפרט ככפיו לחימן צחדריו
 סתום יגלה , יאסף צחפניו גלילות הארץ וצמעלמוו שחקים . ואנחנו כראותינו כל
 הכבוד הזה אשר לאדם הן כשתומם למחמה טדי כחזה , וחדה לא כצין לה - אך לאלהים
 פתרוכה , איך האדם הזה ה' אור עליו לצטון צערפל , והאנוש האנוש עד מאד
 הצל גם היא מראשית היותו עד אחריתו . צגיתו מוצטן צהגיעו לגבול חוף ים
 העולם כראשו ילד צוכה לא ידע ווי הצילו הלום , לפון לצו ונהסכל על מחקורו יחסר
 לו , ועל אנו ילדתו כשלח מרחס ותלפנהו חודש ימים , יסצ אחת עד יגמול ,
 ואחרי אשר תחלתו תקבחו ותרחלכו לונשעי מוחלתו ויגדל הנער ינסה רגליו ללכת
 והנה על טצכה יתנוך , יסחה לשחות צים רצ ונלילה , יפרוש ארצות ידיו ולא ידע
 כי האורצ יוסצ צחדרו . יוני מוגוריו הונעטים ורעים גז חיס יעצורו כמו כחל גרפס
 זרמתס טנה יהיו ותלות לצ כחכו לך אך ימותתהו וילירו הרעים מנוער ילרו לו ויליקוהו
 עד הקיץ מוסכתו כי ערצה לו ויקוץ צחיים , כסוכצ צראש חצל כדף מוגל חל גל
 כצוך כככזי ים , יהנו גליו וכמעט אכיתו חקצה להסצר על כפיים וסעיפי סלעי איתן
 כי מחוג ותנוע ונהמית רבגי לצצו אשר כים כגרש לא יכלו הסקט . (צמדש
 רצה : וירא אלהים כי טוב זה יום היותה . משל לטני ספינות אחת פורשת לים
 ואחת

ויחחח צלח צטלום , וידוע כי עולם הזה משלו לים סוער , והאדם לקפינה
 המוטפת צים , אשר על זה נשא המליך משלו ויאמר : העולם ים זועף רב
 מלולה והזמן גסר רעוע צכוי עליו , וחתה צן אדם על כרחך חתה חי הולך
 עליו . וזה יר לב האדם מלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד , סולל
 יוליכהו על תהום מאויי לצב עד למלך צלהות יוצילהו העומד על הפרק להכרית
 פליעיו . וכמעט עד ארביעה הגלים יפתחו לועם לצלוע אחו וחת כל היקים
 אשר צרגלו , ויאמר נבגרתו מארץ החיים (תמותה רשע רעה) . אולם צחמלת
 יולר האדם נותן נשמה לעם , לחוף ימים יסכן מגדל עז טס הי וצעפל וצחן
 בר אלהים לא יכזה הוא יחיר נתיצחו , לאורו יסע וילך עד יאספהו כצוד
 צורחו , ובר אלהים נשמת אדם אשר נעטרה צחממה ודעה בר לרגלו צליל
 חשך ואפילה מנידח אל חתן למות נפשו , וחפליעיו למען לא חצלעיו
 מלולה . - הן זאת גורל נחלת לדיק לרקות חתה ועל כדיות יקים , אז נרו
 צל ידעך , לא כן הרשעים , צחשך ידמו , כאשר יפרו חק ולא יחמנו תורה
 צלמודה , כאשר אמר המליך : וצחעצו שמירת חזרת כתצ הדת חשאר עם
 הזמן כנודר יחיד צמדצר נורח , ונתיצה מעותה , צליל חשך , ורוח סערה ,
 וגסס טועף , צחין מעשן ומשענה , יחי דרכו חשך וחלקקות , ומללך הי
 רודפו , וצמה יסע חיפה . - הן לא רצים יחמנו , צני חלוק ראיתי כרצם כן
 חתנו לחטא , ועל צני אדם הצנתי , והנה הכל קג יחדיו כאלחו , מי זה האיש
 החפץ הפנוקי חלד , חתה ימים לראות טוצ המדומה חשקי מחשכי הנפש , וילך
 ידרש יצקס אושר הנלחי , חין גם אחד עושה טוצ , כי צטרס ידע הנער דרך
 יצחר , חחוח אדם ישפכו עליו סיללה ימרחו לחי החמור ציין חמר מלל מסך
 אשר ישתה לשכר נשחת , וחמת פחנים העטה כסוי דצט ישתה ימלה , עד
 כמעט יסוצ חנוש עד דכח ידכה יסוח חחת יד עומל חצחנו , ויפל צעלומי ילרי
 לצו , לולל כח נפשו המטכלת זה כחו לחלוה תישרהו וחטיו לחתיה לצחור
 כתיצות אל מות . והנה טני כמות , כח גוש עפרו אשר חין קלה לגויה , וכח
 כפשו - אשר לא צרעט , כי חס צרות דעת הריחו צירחת טדי , טניהס
 כלים גם רצים ולא נדע למי המה המחנית אשר נפגע צאדם . גלמו כי יראו
 עינינו יסנח לצנו וחגל כפסנו , כי מצטררו כחזה חלוה כוכן צחממה חת האדם
 וכפלחים מעטיו צנפשו היודעת עד מאוד . עת נציע כי הי זוקף כפופים עטה
 האדם יטר , זאת קמתו דמתה לחמר , צמחוגה כחמדה נחארה , ופנת
 למעלה צמחלכו ככר , עיניו לנוכח יציו ועפעפיו ייטרו נגדו כתיצות צלצו
 צדרך חיים למעלה למשכיל . כצוד צת מלך פנימה יחידתו מעפעפי עיניו חון
 חלין , ועל מלחו קרני אורה ילהירו , יכהן פאר צללס דמות צורח , צכור
 חלהיו על ראשו חן ימלח . צכל זאת צכל יקר חפארת גדולתו אשר גדלוהו
 מלך טל עולם לחחוח יצקס כפרר מוטוצ , אשר לא חתיי חפארתו צרדפו אחרי
 מלחכה כחצוה וכמס . ומה חלק חלוה מועל וכשמת טדי ומרוויס חס הוא
 ימגאל צפת צג ארוחת החצל . - ואיך יסען על ציכתו צועט צמלכו וצחלתיו ,

יצטח על סכלו ולא ידע כי צית עכצ'ס וצנח'ו . כי סכל האדם נמשל כדמות
 ללפור קטן נאחז ציד כער קטן כוהג צו , צמטכו צפתיל הנעורת לסחק צו
 יפרס כנפיו וינסה לדלות , וזכה אך סוצצ סוצצ סולך , כן על סצ'צותיו סצ
 הרוח ונפס . ומקום סצ'או הנה סצ'ים ללכה , כי סכל חקר סצונתו ירע הדרך
 לכגדו , יצקס לעצור ונעשה העולם לפניו ככוחל . וילחלו אל הקיר (עיין
 עקידה פרשת וילא) הנה כן נודי הרך לפור צן אדם חליר יכתן , אם יאמר איס
 אחכמה אין לו צעולמו יזמר מארצע אמות סל הלכה , ולא ילך צרחצה צרחצות
 הסורה , ינהג צכצדות סכל דצר הקסה אשר יקריצ אליו , ותקוקתו לדעת
 זאה עולל צעיכיו , כי הקסה עלמו לדעת ונה לוטה ונה למעלה , ונה לפנים
 ואחור כי יחצוכן . כסר אל מלאך ילחום כגד פרעות כי יסור לראות המראה
 הגדולה , וכמו הסמר עלה , והנה אין יום אחריו , כי תהי דצר עולמו חליר
 כדצר אשר אין לה סמר , ואיך יתנחם צתצונתו אשר היא לא נוחמה על גורלו .
 כי יעמוד לקן לידע סוף וקן הפלחות יקן צאימים , כי אין קלה למונעים אשר
 ילאו לסטן לו . תאות רעות ומכאוצי פלעי נאמכים יעלרו צעד כרוצ צינתו
 לרכוצ צותי המדע . וכפשו היודעת הן הוא רק המאור הקטן למוטלת הלילה .
 להאיר ליל חלדו . צהראותו לחוט כי חוט הוא פחת ופח צהס יפל חכמתו
 תחצלע כי יצא לראות כצלע את הקודס . צין לילה היה , לילה אור הרה
 בצר , וצין יום לדתו ויום מותו , או לילה אצר , וערצ צו ימולל ויצט . ונה
 תועילהו אורו זאה אשר חופיע עליו , ונה צלע מצינתו כי רק תראה צתוך הזמן
 כצ'כה נקפא , והנה אחרי עורו נקפה עיפתה כמו אופל . - יצט חליר
 כצל לין כן הקות אחוט אצדה כי ימות בצר , אוי ווי יחיה מוטמו אלה על
 לצו , כי האדם הנעטר צחכמה ודעת כמות הצהמה ימות , וכמקרה יקרה
 אותו , תחת לאלים יסכן , וכל עוד נסמותו צו , תאות אין מספר יעצרו
 אותו על דעת קומו , יהמו יחמרו בלי מטכיות לצצו , ויגרסו רפס וטיט עפרות
 חומרו אשר לא יחצוט , ויפלעו אותו צמכות חדרי צטן אשר לא זורו ולא חוצטו .
 עי זה יחוד חידתו , ווי יקום סערה לדומה להסקיע המיח נפס האדם , להגיד
 לו ונה העודתו צחצל ארלה , לנוי חנדה כל הכצוד הזה , ווי זה הוא ואיזה
 הוא יורהו צדרך יצמר , ווי חכס ויצן אלה אשר רק כי נצא אל מוקדסי אל
 בצ'כה לאחרינתו .

[Faint, mostly illegible text visible through the paper from the reverse side of the page.]